

Vertaling: J.J.C. Van Aken
© 2021

De Dood van Empedokles

(F. Hölderlin)

(1e versie)

eerste bedrijf

1e scène

Panthea:

Daar is zijn tuin! Daar onder de bomen,
waar de bron ontspringt, daar stond hij
laatst, als ik voorbijkwam.
Jij hebt hem nog nooit gezien?

Delia:

Maar Panthea! Ik ben toch nog maar pas
met vader op Sicilië. Vroeger als kind
heb ik hem wel eens op een strijdwagen
gezien, tijdens de Spelen in Olympia.
Men sprak toen veel over hem
en zijn naam is mij altijd bijgebleven.

Panthea:

Je zou hem nu moeten zien!
Men zegt dat de planten hem volgen
als hij passeert. Het water komt uit de aarde
waar zijn staf de grond raakt!
Echt waar! En wanneer hij bij stormweer
naar boven kijkt, drijven wolken uiteen
en valt het zonlicht op aarde neer.
Maar wat zegt jou dit alles?
Je zou hem zelf moeten zien.
Eén oogopslag en je bent verkocht!
Ikzelf ontwijk hem.
Hij brengt je helemaal van de wijs.

Delia:

Hoe is hij in de omgang?
Deze kerel is een en al mysterie.
Heeft hij zoals wij ook zijn slechte dagen
waarop men zich oud en onbelangrijk vindt?
Gaat hij ook gebukt onder trivialiteiten?

Panthea:

Toen ik hem laatst daar onder de bomen zag,
dan had hij wel zijn eigen zorgen,

een god met wonderbaarlijke verzuchtingen.
Hij was neerslachtig, als had hij veel verloren.
Hij liet het hoofd hangen of sloeg zijn ogen op
door het kruingebinte alsof het leven hem
naar het verre blauw ontvlucht was.
De nederigheid in zijn koninklijk gelaat trof mij diep
- ook jij moet ondergaan, heldere ster!
En lang zou dat niet meer duren, zo leek het mij.

Delia:
Heb jij hem ook al gesproken, Panthea?

Panthea:
Och, dat je mij daar aan doet terugdenken!
Niet zo lang geleden lag ik doodziek in bed.
Ik zag alles wazig en de zon deed mijn wereld
duizelen, alles leek een groot leeg silhouet.
Hoewel mijn vader en onze vriend eerder vijanden waren,
riep hij wanhopig de hulp van zijn natuurkennis in.
Toen ik van zijn beker dronk, voelde ik
mijn strijdende lichaam tot rust komen
en ik sliep als een pasgeboren baby zonder zorgen
vele dagen lang. Ik hapte naar verse adem
en ik ontsloot met kinderlijke nieuwsgierigheid
de ogen voor de nieuwe dag, alsof mijn lichaam
in de frisse lucht zich voor het eerst weer
aan de langontbeerde wereld openbaarde,
en daar stond Empedokles! Goddelijk,
maar voor mij zo werkelijk. De glimlach
in zijn ogen bracht mij weer tot leven.
Hij hoedde mijn hart als een schapenwolk
in het zoete hemelveld en ik was zijn broze
spiegelbeeld.

Delia:
O Panthea!

Panthea:
Zijn stem! In elke lettergreep echoden melodieën!
En in zijn woorden wijsheid!
Ik zou urenlang aan zijn voeten willen zitten,
als zijn leerling, zijn kind.
Ik wil in zijn ziel kijken, hem bejubelen
tot mijn verstand in zijn walhalla verdwaalt.

Delia:
Weet hij hiervan?

Panthea:
Nee! Hij leeft in zijn eigen wereld.
Als kluizenaar wandelt hij tussen zijn bloemen
en zelfs de vele bloemengeuren lijken hem niet te
willen storen. Hij vindt een groeiend genoegen in de
verwondering tot uiteindelijk in een nachtelijke
scheppende apotheose een gedachte ontstaat,
als een lichtflits en zijn ziel vult zich met
profetische visioenen.
Wanneer de mensen de wereld te gisten leggen,
dan openbaart de grotere natuur zich aan hem.
Hij voelt zich als een god tussen de natuurelementen
en deze hemelse poëzie is zijn vreugde.
Hij begeeft zich ook onder het volk,
op dagen waarop de menigte zichzelf overdondert
en het een dirigent voor het besluiteloze tumult
nodig heeft.
Dan komt onze meester en brengt hij redding.
En wanneer ze onze excentriekeling genoeg hebben
bekeken en zich met hem vertrouwd hebben gemaakt,
vertrekt hij, voor ze het beseffen.
De stille, mysterieuze plantenwereld roept hem
naar de lommer, waar hij beter gedijt,
omdat zijn krachtbronnen er alomtegenwoordig zijn.

Delia:
Hoe weet jij dat allemaal?

Panthea:
Ik ben zijn grootste fan.
Is er iets van hem dat ik niet weet? Ach.
Zelfs al heb ik hem begrepen, wat heb ik dan?
Te zijn zoals hij, dat is het leven,
en wij zijn daar een flauw afgietsel van.
Zijn vriend Pausanias heeft ook al veel
over hem verteld. Hij ziet hem elke dag.
Het zou me niet verwonderen als Jupiters adelaar
Pausanias niet afgunstig was, zo waar als ik hier sta.

Delia:
Ik ga voor een stuk mee in wat je zegt,